

CINEGOGA 2011

6. koncert cyklu BERGin11

pondělí 10. října a úterý 11. října
Španělská synagoga

Koncert se koná ve spolupráci Orchestru BERG a Židovského muzea v Praze.

PODPOŘILI: Magistrát hl. m. Prahy, Ministerstvo kultury ČR, MČ Praha 1, Partnerství OSA, Nadace ČHF a tiskárna TISKAP

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI: časopis Cinepur, časopis Sanquis, A2, Radio 1

DĚKUJEME VŠEM JEDNOTLIVCŮM, KTEŘÍ NĀM LETOS POMĀHAJÍ

DĀRCI: RNDr. Jiří Kessler, RNDr. Ondřej Jäger, manželé Ridenouroví

ANDĚLĚ: Věrka a Peter Babišovi, Eva a Tonda Blomannovi, Anička Císařová, Dominik Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Lucie Fišer Silkenová, Irena Fürbachová, Eszter Honti, Aleš Janíček, Jiří Kessler, Jitka Kloučková, Johana Kratochvílová, Ondřej Mayer, Alena Miltová, Kateřina Plevová, Marek Prchal, Michael Romanovský, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan, Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek

Dítě ghetta / A Child of the Ghetto

hudba / music: Jan Dušek, 2011 (světová premiéra / world premiere)

USA, 1910, 15 min.

Režie / Director: D. W. Griffith

Nový Babylon / New Babylon

původní hudba / original music: Dmitrij Šostakovič (česká premiéra / Czech premiere)

SSSR / USSR, 1929, 93 min.

Režie / Directors: Leonid Trauberg & Grigorij Kozincev

Suitu z filmu uvedl Orchester BERG 5. listopadu 2002 v Sále Martinů Lichtenštejnského paláce v rámci cyklu ANNO 2002.

DOPROVODNĀ AKCE

pondělí 17. října v 19h | Americké centrum (Tržiště 13, P1)

... nemá klasika s novou hudbou

Pořad s projekcí filmu A Child of the Ghetto. Skladatel Jan Dušek pootevře dveře do své skladatelské kuchyně a vysvětlí, jak vzniká nová hudba k němému filmu.

Uvádí Michaela Sidenberg, kurátorka Židovského muzea v Praze.

(vstup volný)

CINEGOGA / CINEGOGUE 2012

VÝCHOD A ZĀPAD / EAST & WEST / מיזרח און מערב

15. a 16. října 2012 | Španělská synagoga

Nenechte si ujít další z premiér - uvádíme příští podzim!

Don't miss another premiere – coming next fall!

Dítě ghetta

(A Child of the Ghetto)

Režie: David W. Griffith, USA, 1910, 15 min

Nová hudba: Jan Dušek

Němý film s anglickými mezititulky, české titulky

Restaurovaná a digitalizovaná kopie

© The National Center for Jewish Film, Waltham, Massachusetts, USA

V roce 1910 dosáhla hustota zalidnění na newyorské Lower East Side (v té době zde žilo celkem 540 000 obyvatel) svého vrcholu a pojem *ghetto* se v kinematografii stal klíčovým slovem. [...] V tomto roce byly do distribuce uvedeny filmy jako *The Ghetto Seamstress* (Švadlenka z ghetta, z produkce společnosti Yankee), *The Girls of the Ghetto* (Děvčata z ghetta, Tanhouser) a Griffithovo *A Child of the Ghetto* (Dítě ghetta, Biograph).

V *Dítěti ghetta* Griffith předjímá asimilacionistické motivy, jež doslova zaplavily americkou filmovou produkci v letech po první světové válce. Hrdinka příběhu, židovská dívka vystavená značnému příkoří, uniká z přelidněné a chudobou zmítané Rivington Street na blahobytný venkov, kde nachází ztracené štěstí v čistém srdci nežidovského farmářského synka. Zobrazení Židů v rané americké kinematografii se ovšem neomezovalo pouze na zobrazování těžkého údělu přistěhovalců a pracujících žen. Židovské postavy se objevovaly tradičně také komediích a tzv. *ghetto tearjerkers* (sentimentální filmy z prostředí ghetta) a dále ve filmech, jejichž děj se odehrává v carském Rusku. Řada z těchto filmů se ovšem stala záminkou protiamerických výpadů ze strany zanícených antisemitů, kteří Ameriku často líčili jako útočiště Židů.

J. Hoberman: *Bridge of Light: Yiddish Film Between Two Worlds*

David Llewelyn Wark Griffith (1875-1948) byl nejvýznamnějším průkopníkem americké kinematografie a jedním z nejvlivnějších tvůrců v dějinách filmu. Ačkoli jej filmové publikum zná zejména díky jeho kontroverzním snímkům *The Birth of a Nation* (Zrození národa, 1915) a *Intolerance: Love's Struggle Throughout the Ages* (Intolerance: Boj lásky napříč věky, 1916) – tím druhým se snažil dát odpověď svým kritikům a poukázat na nebezpečí předsudků v lidském myšlení a jednání –, jeho příspěvek k dějinám filmového umění je neopominutelný.

Jan Dušek (*1985) vystudoval konzervatoř v Teplicích (klavír, skladba). V letech 2004-2009 studoval skladbu na Akademii múzických umění (doc. Hanuš Bartoň), kde nyní pokračuje v doktorandském studiu téhož oboru. Jako klavírista se zúčastnil několika mistrovských kurzů, získal i čestná uznání v soutěžích (Concertino Praga, Mezinárodní klavírní soutěž B. Smetany, Soutěžní přehlídka konzervatoří, Mezinárodní soutěž Zdeňka Fibicha v interpretaci melodramu). V roce 2006 mu byla udělena 1. cena na skladatelské soutěži Generace za skladbu „...již za sedm dnů sešlu na

zemi děšť...“ a v roce 2007 na téže soutěži opět 1. cena za skladbu „Gradace pro varhany“. V soutěži NUBERG 2008 získal za skladbu „Chalomot jehudi'im“ cenu veřejnosti, za tutéž skladbu získal i Cenu Gideona Kleina. Jeho skladby si objednávají české festivaly (Mezinárodní festival koncertního melodramu), přední čeští i zahraniční sólisté (hobojista Bart Schneeman, klarinetista Irvin Venyš, Duo Ahlert & Schwab ad.) i komorní soubory (Nederlands Blazers Ensemble, Holandsko).

www.jan-dusek.com

Nový Babylon

(Новый Вавилон / Штурм неба / Dobývání nebe)

Režie: Leonid Trauberg a Grigorij Kozincev, SSSR, 1929, 93 min

Hudba: Dmitrij Šostakovič

Němý film s ruskými mezititulky, anglické a české titulky

Rekonstruovaná a digitalizovaná kopie

© Arkeion Film

Nový Babylon je příběhem nenaplněné lásky Louise a Jeana, který se odehrává na pozadí temné historie Pařížské komuny. Louise, prodavačka v luxusním obchodním domě se symbolickým názvem „Nový Babylon“, se stane zanícenou komunardkou. Jean, politicky nikterak uvědomělý venkovan sloužící jako řadový voják francouzské armády, je přinucen účastnit se zásahu proti komunardům a nakonec vyprovodit svoji milou na popraviště.

Film, jehož scénář je silně inspirován Zolovými romány *Au bonheur des dames* (U štěstí dam) a *La débâcle* (Rozvrat), není pouze prvoplánovým pokusem o ideologickou zkratku (silně politicky zabarvené přihlášení se k ideálům Komuny), ale především zajímavým dokladem tvorby skupiny mladých, převážně židovských tvůrců, kteří významně ovlivnili sovětskou kinematografii i divadlo a kteří se, pokud to ještě režim dovozoval, kromě francouzského literárního naturalismu ve svém díle nadšeně hlásili též k odkazu francouzských impresionistů, dadaistů a, pokud jde o filmové umění, také amerických tvůrců – především D. W. Griffitha. Vůdčími osobnostmi tohoto okruhu, jenž se v dějinách filmu a divadla ocitl poněkud zastíněn věhlasem Ejzenšteinovým, Mejercholdovým či popularitou tvůrců z okruhu někdejšího moskevského Státního židovského divadla (GOSET), byli Leonid Zacharovič Trauberg (1902-1990), Grigorij Michajlovič Kozincev (1905-1973), Sergej Josifovič Jutkevič (1904-1985), autoři *Manifestu excentrismu* (1922) a zakladatelé Továrny excentrického herce (Fabrika ekscentričeskogo aktjora – FEKS) založené o rok dříve v Petrohradě, městě, které si sami tvůrci přejmenovali na Excentropolis.

Hudbu k filmu *Nový Babylon* složil tehdy tříadvacetiletý Dmitrij Šostakovič (1906-1975), který se v počátcích své kariéry živil jako pianista v moskevských biografech a jehož tvorba pro film provázela vlastně celý život. Tři dny před premiérou ovšem došlo – velmi

pravděpodobně kvůli cenzorskému zásahu – k podstatnému zkrácení díla (z původní délky filmu bylo vystříháno zhruba 20 % materiálu). To samozřejmě ovlivnilo také hudební složku, kterou se sice Šostakovič ještě na poslední chvíli pokusil přizpůsobit zkrácené verzi, avšak vzhledem k času, který mu na tuto práci a nové nastudování orchestrální verze zbyl, skončilo premiérové uvedení debaklem. *Nový Babylon* byl od té doby torzem, které se podařilo zrekonstruovat až v nedávné době.

Grigorij Kozincev, Andrej Moskvin (kameraman), Dmitrij Šostakovič a Leonid Trauberg, počátek 30. let

Dmitrij Šostakovič o hudbě k 'Babylonu'

Šostakovič, D. "О музыке к 'Новому Вавилону'" in: *Советский экран*, č. 11, březen 12, 1929, s. 5

[...] Většina hudebníků pracujících pro film hledí na tuto práci s despektem. Vnímá ji jako močál, který pohltí každého, kdo se k němu přiblíží, zničí jeho talent, udělá z něj naprogramovaný automat, který nezvládne nic jiného než improvizovaný doprovod filmu,

stroj, který si lze po večerech libovolně pronajímat, což nutně poznamená jakékoli nadání, jímž se hudebník může pyšnit.

[...]

Jediným východiskem je tvorba originální hudby. Nemýlím-li se, 'Nový Babylon' je jedním z prvních příkladů této praxe. Když jsem pro 'Babylon' psal, úzkostlivě jsem dodržoval zásadu ilustrovat každý záběr. V podstatě jsem vždy vycházel z hlavního záběru každé sekvence. Vezměme například konec druhého dějství: hlavním motivem je zde útok pruské jízdy na Paříž a celou část pak uzavírá pohled do opuštěného lokálu. Hluboké ticho. I přesto, že se obraz pruských kavaleristů na plátně vůbec neobjeví, hudba divákovi sugeruje zážitek hrubé nespoutané síly.

Podobné to bylo i s doprovodem sedmého dějství. Do podniku, kde smetánka bujaře oslavuje porážku Komuny, se připotácí voják. Navzdory veškerému veselí ovládajícímu celý lokál hudba sleduje spíše pochmurnou náladu vojáka, který hledá svoji na smrt odsouzenou milou.

Hojně jsem využíval také principu kontrastů. Například voják, který se setká se svojí milou na barikádách, je zoufalý. Hudba je ovšem naproti tomu čím dál tím svižnější, až se nakonec změní v lehce obscénní valčík připomínající vítězství versailleské armády nad komunardy.

Na začátku čtvrtého dějství je to také zajímavé. Na plátně sledujeme zkoušku operetního kusu. Hraje notoricky známý kvapík, jehož motiv ovšem využívám v celé varietě odstínů a s ohledem na děj: jednou jím podkládám veselou náladu, na jiném místě jím zdůrazňuji nudu a na dalším zase zděšení.

Použil jsem hodně tanečních melodií (valčíky, kankán) a také pár motivů z Offenbachových operet, najdeme zde také odkazy na francouzské revoluční písně (*Ca ira* a *La carmagnole*). Marseillaise se povětšinou pojí s tématem Versailles, někdy se ale její motiv objeví i v méně obvyklém hudebním kontextu (kankán, valčík, kvapík ad.).

Díky vážnosti, s níž přistupuji k hudebnímu materiálu, si hudba k „Babylonu“ udržuje symfonický ráz. Jejím hlavním úkolem je udržet rytmus a valéry filmu, jehož účinek se snaží umocnit. [...]

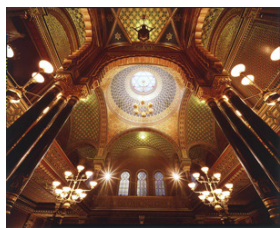
CINEGOGA

Mezi orientální fantazií a americkým snem...

Projekt CINEGOGA Židovského muzea v Praze staví na spojení filmu, hudby a architektury. Jedná se o volný filmový cyklus, v jehož rámci uvádíme každoročně jednu premiéru vybraného historického filmového díla s živou hudbou. Hlavním cílem cyklu je odkrývání dosud málo známých aspektů židovského života a kultury tzv. postemancipačního období, do něhož spadají také počátky mezinárodní organizace sionistického hnutí, velké migrační vlny z oblastí střední a východní Evropy do Nového světa a bouřlivý rozvoj avantgardy.

Atmosféru premiérových hudebních projekcí dotváří jedinečný prostor Španělské synagogy zbudované roku 1868 v duchu okcidentálně-orientální fikce tzv. maurského slohu. Není bez zajímavosti, že tato nejkrásnější a nejhudebnější z pražských synagog, jež byla po dlouhou dobu přirozeným duchovním centrem pražských německy hovořících Židů a jež zejména svou interiérovou výzdobou z 80. let 19. století leckomu připomene honosné interiéry divadel či okouzlujících nickelodeonů, vznikala zhruba v téže době a z podobných pohnutek jako další, v daném případě kvazi-sakrální architektura Národního divadla – zhmotnění představy o národní identitě a kulturní emancipaci Čechů.

Cyklus dramaturgicky připravuje kurátorka uměleckých sbírek Židovského muzea v Praze Michaela Sidenberg. Filmy jsou vybírány z fondů předních filmových institucí se zaměřením na židovskou kinematografii.

Pohled do hlavní kupole Španělské synagogy v Praze postavené roku 1868 podle plánů architekta Vojtěcha Ignáce Ullmanna; interiérová výzdoba pochází z let 1882-1883 a je dílem dvou pražských architektů – Antonína Bauma a Bedřicha Münzbergera. Její součástí jsou také dodnes funkční a v nedávné době restaurované varhany. Narozdíl od křesťanských chrámů varhany nejsou běžnou výbavou tradičních synagog. V neologických synagogách budovaných kongregacemi pěstujícími tzv. reformovanou bohoslužbu v mnohém inspirovanou protestantskou liturgií se však s varhanami setkáváme zcela běžně.

Orchestr BERG je špičkové mladé těleso, které přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí divácky atraktivní a inovátorské projekty, soustřeďuje se na uvádění současné hudby a hudby 20. století. Tu kombinuje například s divadlem, filmem, baletem, pantomimou, videoartem apod., vystupuje často mimo tradiční sály. Prostřednictvím objednávek nových děl u českých skladatelů především mladé generace pomáhá vytvářet nové hodnoty a investuje do budoucnosti hudby a umění. Má na svém kontě desítky světových premiér a ještě mnohem více českých premiér světových skladatelů. Ke koncertní činnosti orchestru patří vystoupení na mezinárodních festivalech a významných domácích pódii. Spolupracuje s baletem Národního divadla (*Ibbur*, *Zlatovláska*). Vedle mnoha záznamů pro Český rozhlas, na CD nebo k pořadu pro Českou televizi se těleso prezentuje i na DVD s live nahrávkou baletu *Zlatovláska* (Supraphon). Orchestr BERG již několik let připravuje oblíbené koncerty pro děti. K nejvýznamnějším projektům z poslední doby patří hudebně divadelní inscenace *Schwarz auf Weiss* (Černé na bílém) německého skladatele a divadelníka Heinerja Goebbelse, živý doprovod Dreyerova němého filmu *Utrpení Panny orleánské* hudbou litevského skladatele Broniuse Kutavičiuse nebo letošní scénický koncert *tiMiNg* na Nové scéně Národního divadla (kde bylo mj. uvedeno v české premiéře legendární dílo Györgye Ligetiho *Poème symphonique* pro 100 metronomů).

Peter Vrábek je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil orchestr BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes Orchestr BERG oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Loni získal od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

Srdečně zveme na další koncert cyklu BERGin11!

CIZiNEC

... první velký orchestrální koncert v novém sále Pražské konzervatoře
... špičkoví čeští sólisté v premiérovém repertoáru

středa 2. listopadu v 19.30 | Nový sál Pražské konzervatoře

Isang Yun: Dvojkonzert pro harfu, hoboj a orchestr (česká premiéra) - Jana Vöröšová: 4 haiku pro orchestr (světová premiéra) - Jiří Kabát: Koncert pro cembalo a smyčce (světová premiéra)

Kateřina Englichová – harfa, Vilém Veverka – hoboj, Edita Keglerová – cembalo
Orchestr BERG & dirigent Peter Vrábek

NEVÁHEJTE A POŘÍDTE SI VSTUPENKY JIŽ NYNÍ!

...nejméně je získáte ONLINE na www.webticket.cz

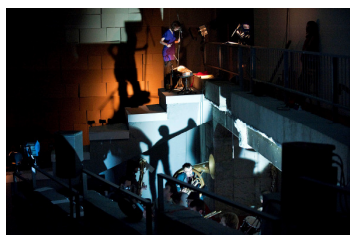
Využijte pohodlného nákupu přímo z domova, nestůjte frontu u pokladny :-)

UPOZORŇUJEME NA...

Schwarz auf Weiss

OBNOVENÁ PŘEDSTAVENÍ slavného hudebního divadla Heinerja Goebbelse

25, 26 a 27/11 | ArtMinus, Veletržní palác

... muzikanti se stávají herci – hrají nejen na své nástroje, ale také mluví, zpívají, hrají badminton, strefují se míčky do bubnu, vaří vodu na čaj, hrají kostky na krytu cembala – a jsou doslova všude, přivlastňují si prostor hlediště, objevují se před diváky, za diváky, vedle nich...

... pouze 3 představení, v České republice pravděpodobně poslední

Maximálně povedený experiment / hodnocení 90%! (MF Dnes, Klára Kubíčková)

"otužování domácí scény proti zkosnatění" (Lidové noviny, Pavel Klusák)

více na www.schwarzaufweiss.cz

DALŠÍ AKTIVITY

pátek 14/10

Pěta a vlk – dopolední koncerty pro děti

18-21/10

zájezd do Bahrajnu

sobota 12/11 v 19.30

exil.arte | Španělská synagoga

koncert z děl skladatelů pronásledovaných za 2. světové války (Schulhoff, Ullmann, Klein, Tauský)

28/11

Dny soudobé hudby – závěrečný koncert | Sál Martinů

5/12

závěrečný koncert cyklu BERGin11 | Kostel U Salvátora